

LIVSVILJA

*Ingegerd
Bäckström*

LIVSVILJA

*Ingegerd
Bäckström*

Ingegerd Bäckström

Livsvilja

Saga

Livsvilja

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 2010, 2019 Ingegerd Bäckström och SAGA Egmont, an
imprint of Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen

All rights reserved

ISBN: 9788726178906

1. E-boksutgåva, 2019

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än
personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt
med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-
koncernen

Till Victor Maria Christer

Victor ville Livet
Så mycket att uträtta
Så mycket att ge
Så många planer
Så stark Livsvilja

Ett knappt år tidigare

Varsel hade funnits
Om jag hade velat se

DÖDENS ÖGONBLICK NÄRMAR sig för mamma. Läkaren har sagt:

”Åk inte hem. Stanna.

Värdena är mycket dåliga, försämringen syns märkbart. Stunden är här. Det ska hända snart. Hur det ska bli förstår jag inte alls.

Där är min förtvivlan över hennes onda, förtvivlan över att inget kunna göra mer än att finnas där. Det är mörk, kompakt november och det första snöfallet på riktigt har startat den här kvällen. Stora, blöta flingor faller i skenet från utelamporna.

Allt har gått så fort.

”Något är inte som det ska”, sade hon i telefonen en dag i början på augusti. Nej. Det var cancer med metastaser på hjärnan. Högst ett halvår kvar. Av åttiotre.

Under den långa resan tillbaka från sjukhuset, där hon hade tvingats vara genom undersökningarna, såg hon länge tyst ut över de berg, vidder och myrar som vi passerade. Vyerna är alltid nära och storslagna i Norrland. Berörande. Igenkännande. Så sade hon stilla: ”Tänk att behöva lämna allt det här.”

Hon har i hela sitt eget liv värnat om Livet, både sitt, djurens och andras. Hon har värdesatt luften, naturen, friheten, närheten till andra levande. Nu kommer avsked.

Vårdhem. Det är ett nederlag för henne att inte kunna klara sig själv. Det har hon alltid gjort. Nu behöver hon vård som inte jag kan ge. Hon finner sig i, men inte mer.

Jag reser varje helg de tjugo milen från Östersund för att få vara tillsammans. Lånad tid. Utmätt tid. Närhet. Ibland kommer familjen efter senare; min man Christer och våra barn Maria och Victor. Så, så sorgligt för oss alla.

Gradvis försämring, tydligare för varje besök. Den sista helgen är det uppenbart. Så svag. Så ont. Jag stannar. Båda plågade.

Vid en ensam stund på toaletten med pannan dunkad i knuten hand och i samtal med Andra Sidan lovar jag att klara mig själv efter femtio år, bara de befriar henne. Jag inser att det enbart är plåga och att ingen bättring finns. Vi måste släppa taget.

Hon har haft ont hela dagen och det har blivit värre och värre. Ont. Ont. Ont i magen, ont i kroppen och jag tror även ont i själen. Ännu ondare för att huvudet är klart. Hjärnan fungerar trots metastaser och hon vill Leva. Övergången är inte lätt.

Värk även i mig själv. Jag har tjatat och bönat personalen om hjälp. De får inte själva injicera mediciner på vårdhemmet! Då måste de ringa till sjukhuset tre mil bort och verkar närmast rädsla för att göra det. Inte besvara. Inte störa. Inte kalla i "onödan".

"Säg till om det är något vi kan göra", säger en vårdare innan hon tänker fly ut ur rummet igen.

"Det är ju det jag *gör*", nästan skriker jag. Jag tänker, att vad är det jag har gjort gång på gång de senaste timmarna!

Nu har vi definitivt nått en gräns.

Ännu mer upprörd fortsätter jag:

”Ge mig numret så ringer jag själv.”

Då blir det aktivitet.

Så äntligen, mycket för sent, kommer sköterskan från Sveg. Morfinsprutan, den starkare av två medförda, lindrar oss båda. Jag går undan till det lilla köket medan personalen är där. Jag hör att hon frågar efter mig. Det värmer mig. Så det betyder ändå något var jag är.

De går och jag går tillbaka in och sitter vid hennes säng. Vi pratar en sista gång. Hon ger mig instruktion om hur hon vill ha täcket, inte på men till hands bredvid, och hon vill veta att fönstret är ordentligt öppet – öppet för luft, men jag förstår att det också är för anden att kunna ta sig ut till friheten när det är dags. Inget vi uttalar, men jag vet. Sedan får hon sova.

Det är kallt i rummet. Hon vill ha det så. Jag smyger på henne täcket sedan. Benen känns så kalla, så kalla. Inuti har hon själv tyckt att hon brinner.

Mörker och mera snöfall. Jag sitter påklädd i min fällbara säng, tittar igenom jobbpapper för att skingra tankar. Jag ska försöka vila. Jag förstår inte och förstår vad som ska hända. Jag ska bli föräldralös.

Jag dåsar bort. Vid midnatt försöker nattpersonalen att väcka mamma så att hon kan få mer morfin, nu i flytande form. De får ju inte ge sprutor, påminner de. Då måste sköterskan från Sveg komma igen. Hon vaknar inte och de försöker. Jag känner mig som språkrör och väktare och säger att de ska låta henne fortsätta sova nu när hon äntligen har fått ro och inte har ont. Jag dåsar igen.

Så händer det. Jag hör ett ljud som jag aldrig har hört tidigare. Det kan bara beskrivas som ett rosslande – som

jag har läst om i många romaner. Jag känner att jag borde titta till, men en kraft håller mig tillbaka. Jag känner hur jag hålls mot kudden av en osynlig hand för att ligga kvar. Mamma vill gå i ensamhet. Kanske ska jag också besparas, skonas så som det har varit i min uppväxt.

Nattimmarna flyter ihop i en annan tidsdimension. Vid tvåtiden talar en av kvinnorna, som jobbar natt, med mycket vänlig och lugn röst nära mitt öra:

”Det är slut med mamma nu.”

I väntan på morgonen, sedan de har tvättat henne och bäddat för henne, sitter jag vid sängen hos min mamma. Hon är mera lik min mormor än någonsin, men det är så tydligt att själen har lämnat kroppen. Det är endast kroppen som är kvar. Hon ser ändå ut att vila.

Vi hann ta vår variant av adjö. Vi hann ha en tid tillsammans. Även om det är smärtsamt är det en del av livet och tidens gång. Förälder dör vid högre ålder. Barn blir kvar och fortsätter livsgärning.

Det är fortfarande kallt i rummet. Ännu kallare. Fönstret är fortfarande öppet som lovat. Luft med doft av snö strömmar in. Svarta rutor. Hörbar tystnad utanför. Det går att höra det oupphörliga snöfallet. De goda damerna, som jobbar den här natten, tittar till mig. Medan två av dem kör ut på nattlig rond hem till vårdtagare ute i bygden, sitter den tredje hos mig vid mammas säng.

Kvinnan heter Anna. Döden väcker tankar och hon börjar berätta om sin son. Jag undrar lite varför, men förstår att det är klart att tankar väcks i en stund som den här. Det är outhärdligt att höra. Hennes smärta känns i rummet och jag sitter där med min egen. En smärta som jag inte än vet ska bli mycket värre inom lite mer än ett halvt år.

Hon är tillbaka till då, för femton år sedan, när döden hände henne och det är där och nu. Igen!

"Jag förstår inte", säger hon, "att det har gått så mycket som femton år."

Det syns. Smärtan är utanpå. Hon beskriver hur sonen, en son full av kraft, hade blivit mer och mer kraftlös. Tills förklaringen leukemi kom. Hon talar om att han var jämngammal med min egen kusin. De gick till och med i samma klass. Sonen dog, när han var femton år.

"Jag vet inte hur vi tog oss hem från sjukhuset i Östersund sedan det hade hänt. Vi körde i mörkret och till slut sade min man: 'Men var är vi då?' Vi visste inte. Vi kände inte igen oss. Vi körde den välkända vägen hem i ett töcken. Man säger att det ska blekna. Jag tycker att det fortfarande är som nyss."

Under hennes berättande har minnesbilder från en engelsk tevefilm formats i mitt huvud. En brittisk man blir vän med en indisk familj. Hans far blir påkörd och dör. Hans indiske vän, familjefadern, ger tröst utifrån indisk visdom: "Farfader dör. Fader dör. Son dör."

Den brittiske mannen frågar vad det är för tröst i det. Den indiske mannen svarar: "Just den ordningen."

Jag tänker att tack och lov att mina barn lever.

Jag vet nu, varför hon berättade. Det var ett varsel, en förberedelse, en förvarning till mig. Min egen son skulle komma att dö en vecka innan han skulle fylla femton. Jag skulle komma att fullt förstå hennes smärta efter sin förlorade pojke.

Mormoder dör
Mor dör
Jag dör

Och om inte?
När ordningen bryts
När barn dör före

FÖRANINGAR. UNDER SAMMA höst har Victor haft flera infektioner i halsen. Läkarna på hälsocentralen ordinerar penicillin. Victor säger att han känner sig yr ibland. Det förklaras med att han växer och att han kanske behöver nya glasögon.

Det hjälper inte med medicin. Möjligen tillfälligt. Så är infektionerna där igen och orken ännu mindre. Ofta går han direkt hem efter skolan till soffan och teven.

Han blir trött av minsta ansträngning. Skolan förklarar det för oss med att han har gått upp i vikt och borde träna hårdare i skolans idrotter och äta annorlunda. Lagsporter som basket och fotboll glorifieras.

Andra vet alltid bättre. Alla ska vara lika. Victor är inte en person som trivs med lagsporter där endast de allra duktigaste är värda något inför tränarna. Han ser andra värden.

Både Victor och hans syster Maria tillhör Östersunds ungdomscirkus och dit går Victor och tränar på enhjuling lika ihärdigt som förr trots allt annat. Efteråt är han onormalt trött och slut. Något ligger i mitt bakhuvud. Något känns inte rätt.

Det är första advent i Härjedalen och i andra delar av världen och kvällen före mammas begravning. Vi är på kyrkogården och ska tända ljus för henne utanför bårhuset där hon ligger just då i väntan på morgondagen. Det är

vind över kyrkogården. Den inte bara sveper. Den viner. Det är mörkt och kallt.

Tanken är att vi ska tända ett varsitt ljus. Marias, Christers och mitt ljus brinner. Victors ljus blåser ut gång på gång och vi tvingas ge upp. Jag får en obehaglig känsla.

Mammas minnesstund senare hålls för vår del i Östersund. Mammas syskon går traditionsenligt till kyrkan där hemma i Härjedalen. Vi stannar nu i stan och ber om en minnesstund vid högmässan dit vi ska gå. Prästen, och därmed kyrkan, är utvald av oss. Han har varit föreläsare i min skola och har gett ett mycket sympatiskt och mänskligt intryck. Det är samma präst som senare skall begrava Victor.

Prästen hänvisar i sina minnesord till bibelcitat och talar om att "Leva för de levande". Jag sitter där med man och två varma barnkroppar nära och känner att jag kan ansluta mig till de orden och göra mitt bästa. Jag har min familj. De lever. Saknaden efter mamma finns, visst, men hon fick 83 år på jorden även om både hon och vi hade önskat flera.

Det finns en ordning. Efter ett fullt liv dör föräldrar. Yngre generationer fortsätter. Barn ska inte dö före sina föräldrar. Så borde det vara. Det *ska* vara det. Men det är det inte alltid. Man tror inte att man ska drabbas, men någon *ska* verkar det som och då kan det vara man själv.

Till det nya året far vi till London över helgerna. Vi ska skingra tankarna. Nu ska vi resa oss. Vi ska gå vidare. Vi är ändå en familj som har varandra. Vi har vår närhet. Under hela vistelsen iakttar jag Victor. Medicinen mot höstens infektioner har väl verkat? Det börjar väl inte om?

Inga tecken finns där och då. Jag andas ut tillfälligt.

Våren kommer och med den fler infektioner, precis när vi trodde att allt var över. Det blir fler undersökningar, mer

penicillin och nu tillkommer starka allergiska reaktioner på sådant som inte har gett det tidigare. Mera trötthet anländer.

Nu börjar Victor säga att hans högra knä gör ont ibland. Det förklaras av läkarna med att han cyklar enhjuling på cirkusen och då får knäna emellanåt smällar i träningen.

Det känns inte alls bra, men: Vi söker ju läkarhjälp. Gång på gång. Vi måste tro på dem?

Inför sommarlovet talar en läkare om sjukgymnastik.

Juni Juli

SOMMAREN BLIR EN frist. Sommarlovet har äntligen kommit för barnen och min vuxenundervisning är avslutad. Det har varit ett tungt läsår med sorg, sjukdom och mycket skolarbete. Nu ska vi andas ut och vi ska fira. Maria har i maj fyllt sexton år och precis gått ut nian. Till hösten väntar gymnasiet med estetiska programmet, inriktning teater. Det är något som hon ser fram emot. Hon saknar på intet sätt högstadieskolan. Victor ska fylla fjorton år i oktober först, men firar att han till hösten ska inleda en ny och fin skoltid i vår kommande skola.

Under slutet av juni och första halvan av juli lägger min närmaste kollega och jag sista handen vid vår skola som ska starta till hösten. Det ligger hårt arbete och många tankar bakom. Vi ska skapa en människovänlig skola. Vi har lång skolerfarenhet och vi har tröttnat på att försöka argumentera och övertyga skolledningar, kommuntjänstemän och beslutsfattare om hur en god skola ska vara. Nu går vi ut och visar själva. Vi gestaltar, som det heter i skriv- och teatersammanhang; show not tell.

Vi har redan lyckats med vuxenutbildning enligt nytt koncept och nu startar vi med Skolverkets godkännande en skola för ungdomar. Vi har redan haft ungdomselever i sommarskola och enstaka elever under ordinarie läsårstid. De har, med kommunens bifall, krävt att få gå i en egen enhet bland våra vuxenelever, så vi har sett att vårt system håller även för ungdomar.

Vi gör det utifrån vad vi själva har sett och upplevt och utifrån alla våra barns erfarenheter och önskningar om hur en skola ska vara. Jag gör det mycket för Victor. Han har haft ett helvete sedan han började högstadiet och vi har inte blivit lyssnade på.

Tiden på låg- och mellanstadieskolan förlöpte lugnt och ordinarie för Maria och Victor. Visst fanns det ibland mer att önska av pedagogik och arbete mot trakasserier, men det fanns lärarlag och föräldraråd som efter förmåga försökte utveckla och skapa samverkan och att göra föräldrar delaktiga i planer och aktiviteter.

Maria var skolkönjären, hela tiden två år före Victor. När det var dags för henne att byta till områdets högstadieskola märktes grava skillnader mellan skolorna. Här fanns genast ett hårdare klimat där hånfulla kommentarer var vardagsmat, miljön torftig, lärarna oftast osynliga, alternativt oseende vid raster och undervisningen förmedlande med mängder av uppgifter och läxor.

Marias nya klass hade turen att ha det mesta av sin undervisning i en mindre byggnad på skolan. Det gjorde att de slapp den största turbulensen i stora huset. Maria hade sina nära vänner och hon kunde stå upp för sig i diskussioner och mera trängda lägen. Hon jobbade hårt med sina uppgifter trots att de många gånger kändes meningslösa. Den tråkiga skolan kompenserade hon med en aktiv fritid, bland annat med cirkusträningen och olika ungdomsgrupper på Jamtli Historieland.

Christer gick in i skolans föräldragrupper och försökte tillsammans med några andra föräldrar att utveckla och förändra attityder. Jämfört med den förra skolan så var det näst intill omöjligt utifrån skolledningens och lärarnas ointresse. Det var så bra som det var, tyckte de.

Nej, det var det verkligen inte.

Vi diskuterade mycket kring förhållandena på skolan och det som hände. Läget kändes hopplöst och det enda relevanta var att skynda på med förberedelserna till att få starta en egen skola.

Det riktiga helvetet bröt ut när det var Victors tur att börja högstadiet där från årskurs sex. Han hamnade direkt i stora huset och eftersom han på förra skolan hade gått i en grupp med två årskurser i samma klass halverades den gruppen. De äldre som nu var årskurs sex blandades med en annan årskurs sex från en annan skola. De som var årskurs fem, där Victors närmaste kamrat fanns, var kvar på mellanstadieskolan.

Det blev ett Vardagligt Helvete med blundande vuxna. Det finns inget förmildrande att säga. I början sade inte Victor så mycket hemma. Efter hand och med hjälp av vad Maria kunde se kom mer och mer av helvete fram. Victor var ensam och hade inte försvarsmekanismer på samma sätt som sin syster. Han teg och tog emot; kämpade och vantrivdes och blev tystare och tystare. Maria försökte hjälpa, men kunde inte alltid finnas till hands. När verkligheten mer och mer avslöjades, stod Christer och jag mållösa.

Var det så illa! Ja, det var det. Värre.

Lista på trakasserier skriven av Victor själv:

Sticka penna i armen
Kasta bok i huvudet
Slag i huvudet
Sparka i bröstet
Slag på armar
Slag i magen
Sparkar i ryggen
Loska på ben

Kast av pinnar på ben
Jagas runt skolan med tagger, upphunnen och stucken
Kast av ismärlor och snöbollar
Större tränger sig före i matkö under hot
Först hot om - Sedan krav på pengar - Sedan slag när
man inte får pengarna
Retningar, glåpord - tjock, köttbulle, tillverkar kött
bullar

Det var i första hand en pojke i klassen som, med nio medhjälpare, utförde handlingarna. Tio stycken! Det kunde inte gå de vuxna förbi och Victor var inte den ende som blev utsatt. Alla som inte slogs och mobbades tillbaka fick sina delar av trakasserier.

När vi tog upp det med de båda klassföreståndarna blev reaktionen:

"Nej, men det är överdrivet. Det har vi inte sett så mycket av. Men vi kan prata med dem."

Det var allt.

Situationen blev ännu värre. Inte bara de i klassen terroriserade utan även killar från högre årskurser. De kommenterade utseende och kläder, de lurpassade med knuffar och krokben vid skåpen som täckte de långa, trista korridorväggarna och de var också snabba med slag och sparkar. Victor berättade att han inte längre vågade gå inomhus på väg till matsalen utan sprang den långa vägen utanför skolhuset istället. Utan ytterkläder. Situationen i matsalen kulminerade en dag med att pojkar i nian kastade mat på honom och några andra.

Vi gjorde förstås stor sak, nu även hos skolledningen, men möttes av oförstående. Nej, ingen har sett. Nej, det kunde inte vara möjligt.

Jo, det var det.

Skolan hade tydliga översittargång med ledare som agerande och en hel samling grupperade omkring sig. Dessa var passiva åskådare eller aktiva medhjälpare, själva fega offer för gruppsyck med rädsla för att inte få vara med eller att själva bli mobbade.

Allra värst var skolans alla passiva och blundande vuxna. Det är skrämmande vilken bild av samhället som detta ger.

En eftermiddag ringde Victor mig till dåvarande skolan med vuxenundervisning. Han grät och hade svårt att andas. På vägen hem hade två pojkar i åttan jagat honom med issnöbollar. De hade träffat honom och han blödde. Han hade sprungit allt han hade kunnat och på grund av det fått en astmaattack.

Jag släppte allt. Jag ringde Christer som for hem till Victor och sedan ringde jag och skrek och väste till den kvinnliga biträdande rektorn – den enda som jag fick tag på. Jag krävde ett omedelbart möte och att de nu fick ta itu med sin totalt undermåliga skola.

Vid mötet en timme senare med oss alla tre, sade hon:

”Men ni vet hur killar är. De menar inget illa. Sådant här hände mina båda pojkar ofta, när de gick i skolan, men de har inte tagit någon skada. Det har härdat dem. Det är så här det är.”

Sedan vände hon sig till Victor.

”Jag ska prata med dem, fast jag vet att de inte menade något illa. Vill du att jag ska se till att de ber om ursäkt via mig, som jag sedan kan framföra till dig?”

På det svarade inte Victor. Vad finns att säga mot ren ointelligens. Vi gick därifrån i ytterligare vanmakt och ilska.

Jag erbjöd Victor att han inte skulle behöva återvända till den skolan. Vi kunde strejka, göra det till stort kommunärendet och han skulle kunna komma till vår ungdomsgrupp på vuxenskolan. Han sade att han ändå ville

försöka fullfölja de sista månaderna. Liksom Maria hade han en fristad på fritiden genom Östersunds ungdomscirkus. Där var man tillsammans och tränade i respekt och kamratskap. Det skulle hjälpa honom, hävdade han.

Hur vi än kunde skynda på med ansökningarna till att starta friskola skulle den utifrån alla tillstånd som krävdes inte kunna starta förrän Victors årskurs åtta. Det skulle inte vara möjligt för honom att uthärda ett helt år till i Djävulsskolan. Så vad återstod? Gå hos mig? Byta till annan skola? Men alla högstadieskolor runt omkring hade dåligt rykte. Mobbing förekom på alla!

Victor är en Kämpe. Vilken styrka det finns inom honom. En dag, den sista månaden på läsåret, mötte Victor mig direkt i dörren, när jag kom från mitt jobb. Självt hade han varit hemma en stund. Han frågade bestämt och beslutsamt:

”Vad är det för adress till barn- och ungdomsnämndens ordförande? Jag har skrivit ett brev, men du får inte veta vad som står.”

Ok. Självklar respekt för det. Han fick adressen, namnet kunde han redan och cyklade omedelbart iväg med brevet till lådan. De sista veckorna av skola passerade sedan.

Precis när vi hade kommit hem på avslutningsdagen, hörde vi genom den öppna ytterdörren hur det rasslade av cykeldäck ute på gården. Med förvåning såg vi föreståndaren från barnens gamla dagis, som kom på besök. Hon var numera även ansvarig för området med mellanstadieskolan, där de hade gått. Lite häpna bjöd vi in till kaffe.

”Jag har ett meddelande till dig Victor från barn- och ungdomsnämndens ordförande. Han har läst ditt brev och blivit mycket gripen över det som du skrev. Han förstår att det har varit en hemsk skolsituation. Han har utverkat ett

specialtillstånd, så att du kan återvända till oss och gå där nästa läsår.”

Victor hade alltså tagit makt och initiativ själv och sökt egen lösning. Han vände sig till högre bestämmande och lade fram sin sak. Han hade blivit lyssnad på och fått igenom sitt förslag. Kraft. Samtidigt blev det också en manifestation i demokrati och att bli lyssnad på.

Äntligen.

Jag har aldrig fått veta vad brevet innehöll.

Victor själv sade en gång:

”Det var mycket värre än du får veta.”

På hösten återvände han till sin mellanstadieskola utifrån villkor han själv hade ordnat. Han fick tillbaka sin tidigare magister och blev mycket nöjd. Bra var också att det hade blivit lokalbrist på Djävulsskolan, så de som skulle ha flyttat upp som sexor fick gå kvar ett år till där de var. Utmärkt för Victor för då kunde han följa den kvarvarande halvan av sin gamla klass i femsexan. De som var femmor när han bytte skola var sexor nu. Och kvar.

Victor fick en egen planering som sjua och en del speciallösningar. Man ansträngde sig för att ordna det för honom.

Kamraten fanns kvar och visst umgicks de, men kamraten hade fått nya kamrater, så det blev inte som förr med det. Ibland på rasterna var de tillsammans, ibland gick Victor ensam och ibland lekte han med de mindre barnen från lägre årskurser. För dem blev han en favorit och de lärde i sin tur att det finns äldre som är schyssta. Han skulle ha kunnat bli en god fritidsledare. Det blev ett år av frist i väntan på vår friskola. Han är vår förste inskrivne elev.

Vår skola ska bli en skola som tror på människan och på ungdomars inneboende goda kraft.

Maria, Victor och kollegans barn är med och utformar och ger idéer. Till det lägger vi forskningsresultat, egen yrkeserfarenhet och Skolverkets styrdokument.

Vi ska ha ett gott och kamratligt klimat. Vi ska ha en hemtrevlig miljö, så lite traditionellt skollik som möjligt.

Vi ska handplocka personal, för vi ska ha goda vuxna som törs vara förebilder, som visar ungdomar respekt och som jobbar med nolltolerans mot mobbing och trakasserier. Vi ska satsa på god hälsa och vi ska ha vår egen kock som lagar bra mat. Vi ska ge goda kunskaper och vi ska ge framtidstro.

Vi ska undervisa utifrån elevernas styrka och intressen och ta till vara det som de redan kan, innan vi fortsätter med ny kunskap. Vi ska handleda dem i mindre grupper och bygga trygghet runt dem tills de kan stå själva. De ska få känna att de är lyssnade på och medlemmar i ett demokratiskt samhälle.

Victors och de andras erfarenheter blir en drivkraft. Vi ska hjälpa alla till kunskap och självförtroende. Man ska få gå framåt i egen takt. Man ska bli sedd som den man är och inte behöva anpassas in i någon fålla innanför givna ramar. Alla är lika värda. Alla ska behandla varandra vänligt och hjälpas åt. Alla ska växa. Vi kan. Vi vet att det går. Vi vill.

Årskurs sju blev ett mycket bättre läsår för Victor, men kantat av infektioner och hans mormors dödsfall. Vår egen nya skola får vid detta läsårs slut papper med omdömen skickade för överlämning av de elever som ska komma till oss.

Victors magister skickar:

Summering efter vårterminen

<u>Sv</u>	Victor har stor språklig förmåga. Han uttrycker sig väl i både tal och skrift. Skriver mycket och har förmåga att anpassa stil och formuleringar efter det han skriver om. Muntliga framföranden blir lite korthuggna ibland. Mycket god läsare.
<u>Ma</u>	Bra. Kan använda sina goda baskunskaper för att lösa de problem han ställs inför. Gillar problemlösning.
<u>Eng</u>	Goda kunskaper, framför allt förståelse och ordförråd. Ordföljd och stavning är svårt ibland.
<u>Övrigt</u>	Victor är en toppenkille som alltid gör sitt bästa. Tar fullt ansvar för sitt lärande. Mycket stora kunskaper i sina specialintressen t ex motorsport. Victors tålamod, koncentration och envishet gör att "ingenting är omöjligt". Duktig i praktiskt arbete t ex slöjd och teknik.

Tillsammans med summeringen och omdömet följer Victors svar på frågor runt läsårets utvärdering:

Brukar du hjälpa andra i klassen?

Ja, matte, datakunskap

Tycker du att du är en bra kamrat?

Ja. Ljuger inte. Givmild. Ställer upp om någon är ledsen.

Skriv många saker som du är bra på.

Data, Enhjuling, teknologi, matematik, träslöjd, språk, många ämnen i skolan.

Är det något som du tycker är svårt i skolan?

Behöver du mera hjälp?

Skrivstil.

Har du kompisar i klassen?

Jag har bara 2 vänner men det har räckt ändå.

Övrigt

Jag tyckte att praon var roligast. Jag och Karl praoade på flygplatsen. Vi fick göra mycket t ex tanka flygplanen ta hand om bagage och spraya planen med glykol. Vi fick också sitta i ett riktigt plan.

Avslutningsvis ger han magistern 5+ och skriver: *När du har lektionerna blir lektionerna coola.*

Sedan får Christer sin semester. Vi ska vara tillsammans. Nu ska vi helt ägna oss åt att vara familj. Vi har planerat

det bra, tycker vi. Först ska vi ha en vecka i London och sedan en vecka i Grekland. Vi får både storstad och sol.

Inför London har Victor under våren drömt om att återvända till en särskild spelhall och att se modellaffärer. Det kommer inte att gå så smidigt som vi alla har tänkt. Hans knä gör mer och mer ont och det blir jobbigt att röra sig. Varje steg börjar innebära skärande smärta och dessutom börjar knäet att se svullet ut. Ändå vill Victor hinna med sin plan. Han vill, går, kämpar.

Vi är alla så inriktade på att det är en träningsskada. Läkaren har ju sagt så. Läkare ska ha rätt. Vi tror på läkare och köper ett blått och fint knäskydd som stöd och en massageapparat som knäet behandlas med varje kväll.

Vi tror att det ska bli bättre med värme i Grekland, men där blir det allt ondare. Ont, ont, ont. Ont i mig. Ont även i Maria och Christer, men jag är närmast min egen känsla.

Det är en kort bit från vår hyrda lägenhet till stranden. Dit tar vi oss varje dag. Vi är där för sol och bad. I vattnet är det bättre. Victor är bra på att simma och trivs i vatten.

Vi har det bra alla fyra i solen, men knäet blir inte bättre. Det blir sämre. Det blir alltmer ont. Victor blir trött, alltmer trött. Redan när vi kommer hem på eftermiddagen vill han lägga sig. Trötthet går att förklara ett tag med att så blir det av solen och efter ett långt skolår. Men inte i längden.

När Victor går framför mig på vägen till och från stranden iakttar jag hans högra ben där det onda sitter. Jag tycker att benet börjar bli snett. Mer och mer för varje dag. Jag säger det till Christer på stranden, när Victor och Maria är nere i vattnet.

Jag säger:

"Tänk om det är cancer."

Jag skrämmer honom nog, för han avfärdar mig med:

"Du ska alltid tro det värsta."